

Heimastýrislógin

II.

Vina- og frælsisbrævið

Mangur havnarmaður man minnst hin fundin í Sjótleikarhúsinum, tá ið formaður javnaðarflokksins fyrstu ferð bar fram javnaðarmannastøðuna í sjálvstýrismálinum.

Henda støða javnaðarflokksins var drigin upp í teirri mikið umrøddu pjesuni, vina- og frælsisbrævinum froying og dana millum.

Grundstrongurin í vina- og frælsisbrævinum var tann, at tað til eina og hvørja tít skuldi standa froyingum og donum hvør sær frítt at avgera hvørji mál og málsøki, froyingar skuldu ráða óskert »suverænt«.

Trætán og tjakið froyinga og dana millum skuldu harvið við alla vera at enda.

Jóannes bóndi Paturssonur var tá høvudsroðari móti P. M. Dam. Hann helt tá fyrri, at hatta, sum Dam hevði frammi um sjálvstýrið, hevði einki við møguleikan og veruleikan at gera, tí tað høvdu ikki funnist og vildi ikki koma at finnast tvær tjóðir í stjórnlógum felagsskapi, sum søgdu við hvørja aðra, at tað skuldi stand til hvørja ísær »suverænt« at avgera, hvussu langt ið felagsskapurin skuldi ganga.

Alt mátti vera avgjørt frammanundan og í felagsskapi, hvørt einstakt mál fyrri seg, helt hann.

Og tað eydnaðist óivað Jóannes bónda at fáa flestu áhoyrararnar at halda við sær, at handa javnaðarmanna stjórnarstøðan var væl vøkur og »ídeele«, men hon var bara utopisk, ómøgulig.

Men hvat er hent síðani?

Javnaðarmanna stjórnarstøðan gekk fullkomuliga út í heimastýrislógin. Danir gingu veruliga við til at siga: vit kunnu vera felags um málini, um tit vilja. Men vilja tit sjálvir lóggeva um tey og taka ta fullu fíggjarligu ábyrgdina fyrri tey, kunnu tit gera tað sjálvir av. Men bara so, lata okkum vita av, at tit hava samtykt tað. Nokur øki vóru tó partarnir samdir um skuldi samráðingar fara fram um, áðrenn tey vórðu yvirtikin. Kann ein friari og frælsari støða verða tikin? Hevur nokur tjóð tikið eina frælsari og lagaligari støðu?

Og so varð stjórnarskipanin gjord. Sambært hesa stjórnarskipan — heimastýrislógin — fingur froyingar veruliga sjálvir rætt til við tingsamtykt at avgera hvørji mál og málsøki, froyingar sjálvir skulu taka við, yvirtaka, lóggeva um og stjórna heilt sjálvir uttan samráðing um hvørt málið sær.

Bara nokur fá mál og málsøki skulu vit samráðast við danir um viðvíkjandi óskerdari yvirtøku. Henda serstøða fyrri hesi mál stavar frá málanna serligu náttúru og ikki tí, at danir kunna ella skulu hava høvi til at sýta yvirtøku.

Nei, eingin frælsari og vinarligari samvinnuskra hevur nakran tíð, hvar ið vit so vanda okkum, verið skrivað og samtykt av tveimum samvinnandi brøðratjóðum.

Hetta ásanast av øllum erligum og frælslyntum monnum, og tað er so satt sum tað er sagt, tá ið javnaðarflokksformaðurin á danatíngi segði um dana tjóð, tá ið fólkatingið einmælt gekk við til at samtykkja vina- og frælsisbrævið, at danir tá skrivaðu eitt av sínum vakrastu bløðum í søgu sína. Ein støða, ið er fyrimyndandi fyrri allan heimin. Ein støða, ið danir til allar tíðir vilja hava heiður og æru av.

Tað skal undirstrikað so sterkt, at einki villingarróp frá 14. September og tjóðveldismonnum skal kunna

strika tað út, at Jóannes bóndi Paturssonur í Sjótleikarhúsinum í Tórshavn helt hetta uppskotið vera so vakurt, so frælst og so gott, at hann kundi ikki skilja, at P. M. Dam og javnaðarmenn kundu vera so bláoygdir at vænta tað framt, tí søgan vitsti ikki um at siga, at nakar áður hevði kunnað gingið við til og bundið seg til eitt so »idealistiskt« samlag.

Hetta heimsins fyrimyndaligasta samlag millum tvinnar tjóðir er nú vorðið veruleiki. Tð eiga vit at takka og virða danir fyrri.

Men vit vilja ikki hava loysing heldur enn frælsan ríksfelagsskap við danir á støði vina- og frælsisbrævsins.

Hin erligi, sannføri og ruddiligi maðurin hevur tí ilt at skilja, at 14. Sept. og tjóðveldismonnum kunnu fáa seg til at seta trælamerkið á hesa skipan.

Erlundur Paturssonur mátti so ið hvussu er ikki gjørt tað. Hann mátti havt ta virðing fyrri minni faðirs síns.

Hann veit, at tað stendur ikki á donum, og at tí forðast ikki í stjórnarskipanini, um froyingar skuldu vilja loyst og sett tjóðveldi, republikk, á stovn.

Tað liggur so statt í hondum froyingsins, um hann vil hava loysing. —

Úr Hvalba

Tiverri hendi eitt syrgiligt óhapp í dag við tað, at eini stór nýggj hús fóru heilt jilla av eldi, ja, so at siga øll miðhæddin brann. Hetta eru eini nýggj hús, sum vóru so at siga liðug og i tipp topp standi við øllum hentleikum. Og ætlaðu tey, sum húsini áttu at fara at seta búgv í teimum í fyrstu framtíð. Eisini hjallarinn er fult innrættaður, og hevur ein bróðir til tann, ið húsini átti, havt krambúð og bakari í hjallaranum; og ætlast eldurin at vera komin haðani. Tann, ið átti húsini, er Bjarti Nattestad, sonur Óla Nattestad, postavgreiðslumann. Hetta má sigast at vera bæði stórt og syrgiligt óhapp fyrri ein mann at koma undir í hesi dýru tíð, tí tað er stórt virði umframt ta vøru, ið var á goymslu.

Sum øllum kunnugt hevur Danbjørg verið ógviliga hart gripin av sjúku og soleiðis verið avskorin frá øllum samfelagsviðurskiptum, og hava fólk væl dugað at sær, at nakad minni hevur verið við blaðnum seinastu tíðina enn fyrr, og hevur tað verið hin mikli pennur Danbjørgs, sum hevur verið saknaður. Men so í einum Sosiali herfyri sœu vit eitt tíðindabrev frá honum, ið boðaði frá, at nú var okkara góði gamli pennaforari aftur í menning. Og aftur í Sosialinum nr. 37 hevur hann langa tíðindagrein, har hann millum annað so skilaliga skrivur um kolaprisspurningin hjá Hvalbingum, sum líka nú hevur verið til viðgerðar í prisráðnum.

Hvalbingar eru hr. Danbjørg ógviliga takksamir fyrri hansara skilagóðu orð um kolaarbeiðararnar. Hetta er ikki fyrsta ferð, ið Danbjørg hevur styðjað krøv arbeidaranna. Hann er tann maðurin, sum tann arbeidandi fjöldin altíð kann líta á. Hann hevur vit, skil og framum alt sterkan vilja og eitt heitt hjarta, sum slær fyrri teirri fátæku fjöldini. Aldri hevur hann spart seg, men altíð roynt til tað ýtasta at mana burtur alt tað órættvísíð, sum hin fátæka fjöldin lifir undir. Eg havi nevnt tað fyrr og nevni tað aftur her, at 9. nov. verður hann 60 ár, og sjúkurl hevur hann verið, men vit ynskja og vóna, at hann má fáa heilsuna aftur og enn í mong ár skal kunnu tala og skriva og eisini í mong, mong ár sita á Føroya lótingi, tí slittmannafjöldin eigur ongan heitari talsmann enn Danbjørg, og javnaðarflokkurin eigur ongan betur og heldur ongan nærtíð so góðan at seta aftur í lótingssessin, tá hann fer út honum. Tað sæst gíjolla, at tær greinir, sum Danbjørg skrivur, og tær talur, sum hann heldur, eru sprongar út einum hjarta, sum slær heitt fyrri teirri fátæku fjöldini, og hansara stóra vit og frálíka skil lýsir út av øllum, sum hann talar og skrivur. Tí eru vit mong, sum ynskja honum langt liv og góða heilsu og langa tíð at virka í á Føroya lótingi. Eg fari at loyva mær at leggja aftrat, at eg veit, at bygðapolitikkur er drepanði fyrri ein flokk, og hetta sigi eg tí eg veit, at tað tiverri er soleiðis, at Danbjørg fleiri ferðir er komin at standa sum nr. 3 á okkara lista, men hetta má ikki verða so, tí so leingi hann hevur heilsuna, má hann standa nr. 2. Tí, sum eg fyrr havi sagt í hesi grein, vit eiga ongan betur at seta í hansara stað. Tað verður mangan sagt: »Maður kemur í manns stað; Men eg tori siga, at eg kvíði fyrri, at tað verður ringt at finna mann aftur í Danbjørgs stað, hvussu væl tað verður leitað. Eg sigi einaferð enn: tað er meira neyðugt at fora ein landspolitikk enn ein bygðapolitikk — tí hann er drepanði.

D.J.S.

Baðikør

Ensk baðikør av besta slag eru nú aftur at fáa hjá

Pf. Mariu Poulsen & Co.,

Tórshavn — Tlf. 2000—2001.

Skipafelagið Føroyar

TELEFON 1225

Tórshavn

GRÓT OG SKERVUR

Øll, ið vilja keypa skerv ella grót, eiga at venda sær til kommunukantórið.

Grót og skervur megu verða goldin fyrst, áðrenn tey verða heimtað.

Bilstjórar verða ámintir, at teir ikki kunnu heinta grót ella skerv uttan við einum limi av vegnevndini ella einum umboðsmanni fyrri kommununa.

FROÐBIAR SÓKNAR KOMMUNA

TRYGGINGARSAMBANDIÐ

FØROYAR

Føroya Kriggstrygging. telf. 1086
Føroya Brunatrygging.. telf. 1089

Føroya Sjóváttrygging ... telf. 1086
Føroya Vanlukkutrygging telf. 1721

Vit tryggja:

Bátar - skip - vøru - hús - innbúgv - ferðagóðs bilar o. a.

Føroyingar eiga at tryggja
í landsins egnu trygging

FODERSTOFFER

Foderblanding, malet Byg, malet Majs, knust Majs.

Hønsfoder »Rekord«, Kyllingefoder, hel Byg,

hel Hvede, Hvedeklid, hel Havre, hel Dari.

STORSTE LAGER
BILLIGSTE PRISER

P-F VALDEMAR LÜTZEN

TELEFON 1020 — 4 LINIER